

RADA
UNII EUROPEJSKIEJ

Bruksela, 21 października 2011 r. (25.10)
(OR. en)

15856/11

LIMITE

JUR 519
PI 138
COUR 61

OPINIA SŁUŻBY PRAWNEJ*

Dotyczy: Projekt porozumienia w sprawie jurysdykcji patentowej Unii Europejskiej
(dok.13751/11)
– zgodność projektu porozumienia z Opinią 1/09

A) Wprowadzenie

1. Na posiedzeniu Rady ds. Konkurencyjności w dniu 29 września 2011 r. Służbę Prawną zapytano o zgodność z Opinią 1/09¹ wydaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej („Trybunał Sprawiedliwości”) projektu porozumienia w sprawie jurysdykcji patentowej (zwanego dalej „obecnym projektem porozumienia”), który prezydencja sporządziła we wrześniu 2011 r². Niniejszy dokument stanowi pisemny zapis i rozwinięcie ustnego wystąpienia, które miało miejsce na wspomnianym posiedzeniu, i został sporządzony na wniosek Rady.

* **Niniejszy dokument zawiera opinię prawną, która podlega ochronie na mocy art. 4 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji; opinii tej Rada Unii Europejskiej nie podaje do wiadomości publicznej. Rada zastrzega sobie możliwość dochodzenia wszelkich praw, jeżeli opinia ta zostanie w sposób nieuprawniony opublikowana.**

¹ Opinia 1/09, wyrok z dnia 8 marca 2011 r., dotychczas nieopublikowany.

² Dokument **13751/11**, udostępniony przez prezydencję w dniu 2 września 2011 r. W dokumencie 13751/11 COR 1 prezydencja zaproponowała dalsze zmiany.

2. Służba Prawna Rada chciałaby zaznaczyć, że niniejsza opinia nie odnosi się do kwestii zgodności obecnego projektu porozumienia z istniejącym wspólnotowym dorobkiem prawnym. Służba Prawna Rady uważa jednak, że państwa członkowskie będą musiały uszanować dorobek prawny przy zawieraniu porozumienia w sprawie jurysdykcji patentowej Unii Europejskiej³.
3. Jak wynika z dokumentu roboczego przedstawionego przez służby Komisji, w którym przeanalizowano zgodność obecnego projektu porozumienia z dorobkiem prawnym, należy zmienić co najmniej rozporządzenie (WE) nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Bruksela I), ponieważ przewidziane w tym rozporządzeniu opcje jurysdykcyjne mogłyby być rozumiane jako sprzeczne z przedmiotowym porozumieniem⁴. W związku z tym Służba Prawna Rady jest zdania, że zmiana wspomnianego rozporządzenia będzie musiała nastąpić, zanim takie porozumienie będzie mogło wejść w życie.

B) Kontekst

4. W kwietniu 2007 r. Komisja przedstawiła komunikat do Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczący utworzenia jednolitego patentu wspólnotowego i zintegrowanego systemu sądownictwa w sprawach patentowych na wspólnym rynku⁵.

³ Zob. przypis nr 23.

⁴ W tym kontekście służby Komisji przedstawiły dokument roboczy, w którym przeanalizowano zgodność obecnego projektu porozumienia z dorobkiem prawnym (dokument 14191/11).

⁵ COM (2007)165 wersja ostateczna – „Ulepszenie systemu patentowego w Europie”.

5. Zgodnie z tym komunikatem jednolity patent wspólnotowy byłby przyznawany przez Europejski Urząd Patentowy („EPO”) w Monachium zgodnie z postanowieniami konwencji o patencie europejskim („konwencja EPC”)⁶. Miałby jednolity i autonomiczny charakter oraz jednakowy skutek w całej Unii Europejskiej, a ponadto udzielenie patentu, jego zbywanie, unieważnianie lub wygaśnięcie możliwe byłoby jedynie w odniesieniu do całości tego obszaru. Postanowienia „konwencji EPC” miałyby zastosowanie do patentu wspólnotowego w zakresie, w jakim w przyszłym ustanawiającym go unijnym rozporządzeniu⁷ nie przewidziano by konkretnych przepisów.
6. Opierając się na tym komunikacie, członkowie Rady podjęli dyskusje na temat ewentualnego ustanowienia zintegrowanego systemu sądownictwa w sprawach patentowych, który obejmowałby spory dotyczące **patentu europejskiego** udzielanego przez EPO na podstawie konwencji EPC, a także sporu dotyczące jednolitego patentu („**patentu unijnego**”), który zostałby ustanowiony w przyszłości.
7. Rezultatem tych dyskusji było sporządzenie przez prezydencję Rady w dniu 23 marca 2009 r. projektu międzynarodowego porozumienia ustanawiającego sąd właściwy do rozpoznawania powództw dotyczących patentu europejskiego, jak i patentu unijnego, a także statut tego sądu⁸.

⁶ Konwencja o patencie europejskim, której oficjalna nazwa to „Konwencja o udzielaniu patentów europejskich”, została podpisana w Monachium w dniu 5 października 1973 r. Stronami tej konwencji są wszystkie państwa członkowskie, a także Szwajcaria, Chorwacja, Islandia, Liechtenstein, Monako, Norwegia i Turcja. Na mocy konwencji o patencie europejskim patentu udziela się we wszystkich państwach członkowskich, które są stronami konwencji i które zostały wskazane w zgłoszeniu patentowym. Patenty udzielane przez Europejski Urząd Patentowy stanowią jedynie zbiór identycznych patentów krajowych przyznających ochronę krajową (Opinia 1/09, pkt 3). Spory dotyczące ewentualnego naruszenia prawa do patentu lub uchylenia patentu europejskiego muszą być rozstrzygane przez sądy krajowe, co może powodować równoległe prowadzenie wielu postępowań sądowych w tej samej sprawie. Podobnie powództwa o odszkodowanie lub zadośćuczynienie związane z ochroną przysługującą na podstawie udzielonego patentu europejskiego muszą być wnoszone przed sądy krajowe (zob. także opinia 15487/08 Służby Prawnej Rady, pkt 4).

⁷ Komisja przyjęła wniosek w sprawie ustanowienia jednolitego patentu w dniu 30 czerwca 2010 r. Rada przeanalizowała ten wniosek, ale ostatecznie go nie przyjęła. W związku z tym, że zdecydowana większość państw członkowskich opowiedziała się za wzmocnioną współpracą, Komisja przyjęła wniosek w sprawie upoważnienia do podjęcia wzmocnionej współpracy w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej. Rada przyjęła ten wniosek w dniu 10 marca 2011 r. (decyzja Rady 2011/167/EU, Dz.U. L z 22.3.2011, s. 53–55); po przyjęciu tej decyzji przez Radę, Komisja w dniu 13 kwietnia 2011 r. przyjęła wniosek w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady wprowadzającego wzmocnioną współpracę w dziedzinie tworzenia jednolitego systemu ochrony patentowej oraz wniosek dotyczący rozporządzenia Rady wprowadzającego wzmocnioną współpracę w dziedzinie jednolitego systemu ochrony patentowej w odniesieniu do odpowiednich ustaleń dotyczących tłumaczeń (dokument Rady 11328/11). Te dwa wnioski nie zostały jeszcze przyjęte.

⁸ Dokument **7928/09** z dnia 23 marca 2009 r.

8. Jednocześnie Komisja przedstawiła zalecenie dla Rady w sprawie upoważnienia Komisji do rozpoczęcia negocjacji dotyczących przyjęcia porozumienia „ustanawiającego jednolity system sądowego rozstrzygania sporów patentowych”⁹.
9. Przed udzieleniem upoważnienia do rozpoczęcia takich negocjacji i przed podjęciem dalszych kroków prowadzących do podjęcia negocjacji w tej sprawie z państwami trzecimi Rada uznała, że właściwe jest zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości o opinię na temat zgodności przewidzianego porozumienia z Traktatami.
10. W dniu 6 lipca 2009 r. Rada – zgodnie z art. 300 ust. 6 TWE (obecnie art. 218 ust. 11 TFUE) – przedłożyła do Trybunału wniosek o opinię¹⁰.

C) Projekt porozumienia przedłożony Trybunałowi Sprawiedliwości

11. Główne elementy projektu porozumienia były następujące:
 - Planowano, że będzie to porozumienie mieszane podpisane przez UE, jej państwa członkowskie i wszelkie inne państwa spoza UE będące stronami konwencji EPC.
 - Projekt przewidywał utworzenie nowej jurysdykcji składającej się z *sądu pierwszej instancji, obejmującego oddział centralny i oddziały lokalne lub regionalne, oraz z sądu apelacyjnego, właściwego do orzekania w przedmiocie odwołań od orzeczeń wydawanych przez sąd pierwszej instancji*¹¹.
 - Sąd pierwszej instancji miałby możliwość zwracania się do Trybunału Sprawiedliwości o to, by wydał orzeczenie w trybie prejudycjalnym, a sąd apelacyjny miałby obowiązek zwracania się o takie orzeczenia.

⁹ Dokument 7927/09 z dnia 23 marca 2009 r.

¹⁰ Dokumenty: 11125/09 + COR 1 i 11183/09 + ADD 1.

¹¹ Opinia 1/09, pkt 8.

- Planowana jurysdykcja byłaby właściwa *rationae materiae* do rozstrzygnięcia spraw dotyczących przyszłego patentu unijnego, jak i patentu europejskiego udzielanego przez EPO na mocy konwencji EPC.
- Nowa jurysdykcja miałaby właściwość wyłączną w odniesieniu do kilku rodzajów sporów między podmiotami prywatnymi. Sądy krajowe umawiających się państw zachowałyby jurysdykcję w odniesieniu do tych powództw związanych z patentem unijnym i patentem europejskim, które nie podlegałyby jurysdykcji wyłącznej nowego sądu, a także w odniesieniu do powództw związanych z patentami krajowymi.
- Ponadto przedmiotowy projekt porozumienia wszedłby w życie dopiero po ratyfikowaniu go przez wszystkie państwa członkowskie UE¹².

D) Opinia 1/09

12. Trybunał Sprawiedliwości wydał opinię 1/09 w dniu 8 marca 2011 r.
13. Po stwierdzeniu dopuszczalności wniosku o wydanie opinii Trybunał orzekł najpierw, że przedłożony projekt porozumienia nie stoi w sprzeczności z art. 262 TFUE, gdyż rozszerzenie jurysdykcji Trybunału Sprawiedliwości na spory związane ze stosowaniem aktów Unii Europejskiej, które tworzą europejskie tytuły prawne w dziedzinie własności intelektualnej, nie ma charakteru wyłącznego.
14. „*W konsekwencji (artykuł ten) nie ustanawia monopolu Trybunału w rozpatrywanej dziedzinie i nie przesądza o wyborze systemu sądowiczego, w ramach którego winny być rozstrzygane spory między jednostkami w zakresie tytułów własności intelektualnej*”¹³.

¹² Zgodnie z konkluzjami Rady z dnia 7 grudnia 2009 r. na początku jedynie UE, jej państwa członkowskie i państwa EFTA (Norwegia, Islandia, Liechtenstein i Szwajcaria) mogłyby podpisać porozumienie (dokument 17229/09, pkt 35).

¹³ Opinia 1/09, pkt 62.

15. Mając to na uwadze, Trybunał Sprawiedliwości uznał jednak, że wspomniany projekt porozumienia jest niezgodny z Traktatami: porozumienie to przyznałoby jurysdykcję wyłączną w odniesieniu do dokonywania wykładni i do stosowania unijnego prawa patentowego oraz do rozpoznawania znacznej liczby powództw wnoszonych przez osoby fizyczne w tej dziedzinie sądowi międzynarodowemu, który nie jest wspólny dla państw członkowskich i jest osadzony poza instytucjonalnymi i sądowymi ramami Unii.

16. Trybunał ustalił, co następuje:

- Krajowe sądy państw członkowskich zachowałyby jurysdykcję jedynie w odniesieniu do kwestii, które nie podlegałyby wyłącznej właściwości tej nowej struktury sądowniczej, zatem zostałyby pozbawione prawa do dokonywania wykładni i do stosowania unijnego prawa patentowego w tych obszarach.
- Krajowe sądy zostałyby zatem pozbawione prawa i – zależnie od okoliczności – obowiązku zwracania się do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi w tych obszarach właściwego unijnego prawa patentowego, które podlegałyby wyłącznej jurysdykcji tej nowej struktury sądowniczej, gdyż projekt porozumienia przewidywał mechanizm, który ograniczał do tej struktury prawo zwracania się o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i odbierał to prawo sądom krajowym.
- W związku z tym zmienione zostałyby „kluczowe dla zapewnienia istoty prawa Unii kompetencje instytucji Unii i państw członkowskich przyznane im na mocy Traktatów”¹⁴.

¹⁴ Opinia 1/09, pkt 89.

17. W tym kontekście Trybunał podkreślił, że to do krajowych sędziów należy – zgodnie z zasadą lojalnej współpracy ustanowioną w art. 4 ust. 3 TUE i we współpracy z Trybunałem Sprawiedliwości odbywającej się z zastosowaniem mechanizmu wydawania orzeczeń w trybie prejudycjalnym – zapewnienie na podlegających im terytoriach nadrzędności i pełnego stosowania prawa Unii (w świetle Traktatów, praw podstawowych i zasad ogólnych prawa Unii) oraz ochrony sądowej praw podmiotowych wywodzonych z prawa Unii¹⁵.
18. W związku z tym Trybunał Sprawiedliwości przywołał zasadę mówiącą, że dane państwo członkowskie jest zobowiązane naprawić szkody wyrządzone jednostkom w związku z naruszeniem prawa Unii, za które to naruszenie państwo to ponosi odpowiedzialność, niezależnie do tego, które organy tego państwa członkowskiego (pod pewnymi szczególnymi warunkami tyczy się to także organów sądowych) prawo Unii naruszyły. Zwraca się również uwagę na to, że gdy naruszenia prawa Unii dopuszcza się krajowy sąd, istnieje możliwość wytoczenia przed Trybunał Sprawiedliwości sprawy w celu uzyskania orzeczenia o tym, że dane państwo nie wywiązało się ze swoich zobowiązań.
19. Z przedmiotowego projektu porozumienia jasno wynikało, że jeżeli wyrok nowego sądu stałby w sprzeczności z prawem Unii, brak mechanizmu postępowania w sprawie o naruszenia wszczynanego przez Komisję przeciwko danemu państwu członkowskiemu lub danym państwom członkowskim na mocy art. 258–260 TFUE lub jakichkolwiek innych przepisów przewidujących odpowiedzialność majątkową co najmniej jednego państwa członkowskiego w rozumieniu art. 340 TFUE i powiązanego orzecznictwa¹⁶ uniemożliwiłby Trybunałowi Sprawiedliwości sprawowanie kontroli w przypadku błędów sądowych w stosowaniu prawa Unii i dokonywaniu jego wykładni.
20. Z powyższego bezpośrednio wynika, że – zdaniem Trybunału – krajowych sądów nie można pozbawić jurysdykcji na korzyść sądu międzynarodowego, który nie byłby wspólny państwom członkowskim, a zatem byłby osadzony poza systemem sędziowskim Unii i poza pełną sądową kontrolą Trybunału Sprawiedliwości.

¹⁵ Opinia 1/09, pkt 68.

¹⁶ Opinia 1/09, pkt 83–88.

21. Służba Prawna Rady chciałaby również zwrócić uwagę, że Trybunał Sprawiedliwości zadbał o to, by odróżnić planowany nowy sąd od trybunału sprawiedliwości Beneluxu (*Cour de justice du Benelux*). W istocie, jako że ten ostatni sąd jest sądem wspólnym kilku państw członkowskich, a zatem osadzonym w instytucjonalnych i sądowych ramach Unii, jego wyroki uznaje się za podlegające mechanizmom pozwalającym na zagwarantowanie pełnej skuteczności przepisów Unii¹⁷. Trybunał sprawiedliwości Beneluxu jest zatem zgodny z Traktatami. W opinii Sądu oraz z wszystkich wspomnianych wyżej powodów oczywistym jest, że nie było tak w przypadku planowanego nowego sądu.

E) Przyszłe działania

22. Aby w odpowiedzi na opinię 1/09 znaleźć wykonalne rozwiązanie dla utworzenia nowej struktury sądowniczej, prezydencja Rady zgłosiła obecny projekt porozumienia przewidującego utworzenie Centralnego Sądu Patentowego („CSP”).

23. Według Służby Prawnej Rady podstawowe zastrzeżenie wyrażone przez Trybunał Sprawiedliwości w jego opinii dotyczyło zachowania – poprzez funkcjonowanie mechanizmu wydawania orzeczeń w trybie prejudycjalnym – specjalnego związku, jaki utrzymuje on z sądami krajowymi¹⁸.

24. To podstawowe zastrzeżenie wynikało ze współlistnienia w projekcie porozumienia następujących parametrów:

- charakter planowanej jurysdykcji jako organizacji sądowniczej utworzonej na mocy prawa międzynarodowego, w której to organizacji uczestniczyłyby państwa niebędące państwami członkowskimi UE¹⁹, oraz

¹⁷ Trybunał przyjął wniosek trybunału sprawiedliwości Beneluxu o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, gdyż „trybunał sprawiedliwości Beneluxu jest sądem wspólnym dla kilku państw członkowskich, a zatem jest osadzony w systemie sądowniczym Unii, w związku z czym jego orzeczenia podlegają mechanizmom pozwalającym na zapewnienie pełnej skuteczności norm prawa Unii” (punkt 82 opinii 1/09).

¹⁸ Trybunał Sprawiedliwości podkreślił konstytucyjne znaczenie tego związku poprzez odwołanie się do swojego utrwalonego orzecznictwa w dziedzinie podstaw i szczególnego charakteru porządku prawnego Unii Europejskiej (opinia 1/09, punkty 65–70).

¹⁹ Opinia 1/09, pkt 71.

- brak jakiegokolwiek związku funkcjonalnego między planowaną jurysdykcją a krajowymi systemami sądowniczymi, a co za tym idzie systemem sądowniczym Unii.

25. To właśnie w świetle tych parametrów Służba Prawna Rady będzie oceniać, czy obecny projekt porozumienia jest zgodny z opinią 1/09 Trybunału.

CHARAKTER CSP

26. Zgodnie z obecnym brzmieniem projektu porozumienia CSP, będzie się składał z sądu pierwszej instancji (w jego skład będzie wchodził oddział centralny oraz oddziały lokalne i regionalne) oraz z sądu odwoławczego, a zostanie utworzony na mocy międzynarodowego traktatu, jak było to przewidywane w projekcie porozumienia przedłożonym Trybunałowi.
27. Główna różnica między tamtym projektem a obecnym projektem porozumienia polega na tym, że w obecnym brzmieniu projektu porozumienie zostałyby zawarte wyłącznie przez państwa członkowskie UE bez udziału Unii ani państw niebędących państwami członkowskimi UE. CSP zostałyby utworzone jako jurysdykcja wspólna tylko dla państw członkowskich UE – sygnatariuszy obecnego projektu porozumienia.
28. Z opinii 1/09 wynika, że utworzenie sądu wspólnego dla wszystkich lub dla kilku państw członkowskich UE na podstawie międzynarodowego porozumienia – jak to ma miejsce na przykład w przypadku trybunału sprawiedliwości Beneluksu²⁰ – mogłoby w zasadzie być rozwiązaniem możliwym do zaakceptowania w przypadku utworzenia CSP.
29. W istocie art. 262 TFUE ani żadne inne postanowienia Traktatów²¹ nie wykluczają możliwości powierzenia rozstrzygania sporów w UE w zakresie praw własności intelektualnej konkretnej strukturze sądowniczej innej niż struktury przewidziane w Traktatach. W opinii

²⁰ Opinia 1/09, pkt 82, również op. cit. przypis 17.

²¹ Art. 262 TFUE brzmi: „Bez uszczerbku dla innych postanowień Traktatów, Rada, stanowiąc jednomyślnie zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może przyjąć postanowienia w sprawie przyznania Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w określonym przez nią zakresie, właściwości w odniesieniu do sporów dotyczących stosowania aktów przyjętych na podstawie Traktatów, które tworzą europejskie tytuły prawne w dziedzinie własności intelektualnej. Postanowienia te wchodzi w życie po ich zatwierdzeniu przez państwa członkowskie, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi”.

1/09 Trybunał stwierdził, że „Jeżeli chodzi o art. 262 TFUE, postanowienie to nie może stać na przeszkodzie utworzeniu sądu patentowego. Chociaż wymieniony artykuł pozwala na powierzenie Trybunałowi niektórych z kompetencji, które miałyby zostać przekazane sądowi patentowemu, to jednak powołanie jednolitego sądownictwa w dziedzinie patentów jest możliwe także w trybie innym, niż przewidziany w powyższym postanowieniu”²². Innymi słowy, Trybunał wydaje się zakładać, że w przypadku utworzenia centralnego sądu patentowego istnieje alternatywa dla art. 262 TFUE.

30. W opinii Służby Prawnej Rady, taką alternatywą mogłoby być zawarcie tylko między państwami członkowskimi UE międzynarodowego porozumienia ustanawiającego wspólny dla nich sąd²³. Następnie należy zagwarantować – aby sąd ten był zgodny z opinią 1/09 – że będzie on działał całkowicie w zakresie porządku prawnego Unii Europejskiej, będzie przestrzegał instytucjonalnego prawa Unii, a także utrzymywał funkcjonalne związki z krajowymi systemami prawnymi, a co za tym idzie z systemem prawnym Unii²⁴, niezależnie od tego, że formalnie został utworzony zgodnie z przepisami prawa międzynarodowego lub że nie występuje bezpośrednia interakcja z sędziami krajowymi w kwestiach wchodzących w zakres wyłącznej jurysdykcji nowego sądu.
31. Pod tym względem odebranie możliwości uczestnictwa w porozumieniu międzynarodowym państwom niebędącym członkami UE w oczywisty sposób ułatwia wprowadzenie CSP do porządku prawnego Unii oraz umożliwia przestrzeganie prawa unijnego przez CSP. Udział państw trzecich drastycznie utrudniłby utworzenie mechanizmów, które sprawiłyby, że decyzje CSP będą w stanie zagwarantować pełną skuteczność przepisów unijnych w taki sam sposób, jak decyzje krajowych sądów państw członkowskich UE.

²² Opinia 1/09, pkt 61.

²³ Na wstępie można by utrzymywać, że podobnie jak w sprawie ERTA (sprawa 22/70, 1971, Rec. 263) ważność takiego porozumienia jest wątpliwa, ponieważ będzie dotyczyło wyłącznej w praktyce kompetencji Unii, tj. jurysdykcji cywilnej (zob. rozporządzenie 44/2001 – Bruksela – oraz Konwencja z Lugano, jak również rozporządzenie 593/2008 – Rzym I, rozporządzenie 864/2007 – Rzym II oraz dyrektywa 2004/48/WE w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej). Odpowiedź na ten argument mogłaby brzmieć, że wyłączna kompetencja Unii dotyczy jedynie umów z państwami trzecimi, a nie umów zawieranych między samymi państwami członkowskimi (zob. brzmienie art. 216 TFUE). Można by następnie uznać, że umowy między państwami członkowskimi mogą wpływać na przepisy prawa unijnego w takim zakresie, w jakim są z nimi zgodne. W tym względzie zob. również pkt 2–3 niniejszej opinii.

²⁴ W tym względzie Trybunał orzekł, że Rada ds. Zażaleń szkół europejskich, będąc organem organizacji międzynarodowej, nie ma takich związków z systemem sądownictwa państw członkowskich, jak trybunał sprawiedliwości Beneluksu i podkreślił, że pomimo jej funkcjonalnych związków z Unią zachowuje formalną odrębność od niej i jej państw członkowskich (sprawa C-196/09, Paul Miles i in. przeciwko Szkołom Europejskim, pkt 41–42).

32. Państwa członkowskie mogą zatem zawrzeć między sobą porozumienie i stworzyć CSP, który będzie dla nich wspólny, o ile sąd ten będzie związany podstawowym wymogiem przestrzegania podstaw porządku prawnego Unii oraz działania na mocy prawa unijnego, jak każdy sąd krajowy, w szczególności dzięki możliwości zastosowania procedury orzekania w trybie prejudycjalnym.

Związek z unijnym systemem sądownictwa

33. Zmiany wprowadzone przez prezydencję mające na celu uwzględnienie wspomnianych wymogów Trybunału dotyczą w szczególności:

- zobowiązania CSP do stosowania i przestrzegania prawa unijnego oraz zasady prymatu, jako podstawowej zasady unijnego porządku prawnego;
- funkcjonowania mechanizmu wydawania orzeczeń w trybie prejudycjalnym;
- rozliczalności państw członkowskich, jeżeli CSP będzie działał w sprzeczności z prawem unijnym oraz zagwarantowania możliwości, by to one ponosiły w takim przypadku odpowiedzialność finansową.

34. Warto wspomnieć na początku, że obecny projekt porozumienia stwierdza wyraźnie, że CSP będzie sądem wspólnym dla umawiających się państw członkowskich, a tym samym będzie podlegał tym samym zobowiązaniom na mocy prawa unijnego, jak każdy inny sąd krajowy umawiających się państw członkowskich²⁵. W opinii Służby Prawnej Rady oświadczenie to wyjaśnia związek między sądownictwem państw członkowskich a CSP, dzięki czemu ten ostatni – z funkcjonalnego punktu widzenia – wydaje się nieodłączną częścią systemu sądownictwa państw członkowskich, a zatem Unii, pomimo tego, że został utworzony na mocy traktatu.

²⁵ Art. 1 obecnego projektu porozumienia.

Poszanowanie prawa UE i zasady prymatu

35. W preambule do obecnego projektu porozumienia stwierdza się, że umawiające się państwa członkowskie zobowiązują się do działania zgodnie z zasadą lojalnej współpracy określoną w art. 4 ust. 3 TUE oraz do zagwarantowania – poprzez utworzenie CSP – pełnego stosowania i poszanowania prawa unijnego na swoich odpowiednich terytoriach, jak również do sądowej ochrony praw jednostki wynikających z tego prawa²⁶.
36. W dążeniu do realizacji tego zobowiązania w obecnym projekcie porozumienia wyraźnie przewiduje się, że CSP będzie stosował prawo Unii w całości i z poszanowaniem jego prymatu²⁷. Służba Prawna Rady zauważa, że zmiana ta odsuwa na bok wątpliwości zgłaszane w kontekście przedmiotowego porozumienia przedłożonego Trybunałowi z racji tego, że odnosi się tylko do „*bezpośrednio stosowanego prawodawstwa wspólnotowego*”²⁸. Ponadto, aby podkreślić znaczenie tej kwestii, można by pomyśleć o przeredagowaniu art. 14 e „Prawo właściwe” w taki sposób, aby nałożyć na CSP obowiązek przestrzegania prymatu prawa unijnego przy rozpatrywaniu wnoszonych przed ten sąd spraw.

Orzeczenia w trybie prejudycjalnym

37. Obecny projekt porozumienia zachowuje znaczenie mechanizmu wydawania orzeczeń w trybie prejudycjalnym określonego w Traktatach: skutkiem zobowiązania umawiających się państw członkowskich do działania zgodnie z zasadą lojalnej współpracy, CSP będzie – jak każdy sąd krajowy – miał możliwość lub, w zależności od przypadku, obowiązek współpracy z Trybunałem Sprawiedliwości poprzez stosowanie jego orzecznictwa i występowanie o wydawanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 267 TFUE²⁹.

²⁶ Motywy 7 i 9 obecnego projektu porozumienia.

²⁷ Art. 14 a „Prymat i poszanowanie prawa unijnego”, obecny projekt porozumienia.

²⁸ „*Bezpośrednio stosowane ustawodawstwo wspólnotowe*” rozumiane jak wyłącznie prawo wtórne. Zdaniem rzecznika generalnego wyrażenie to nie obejmowało ani Traktatów, ani praw podstawowych, ogólny przepisów prawa ani dyrektyw dotyczących kwestii związanych z własnością intelektualną (pkt 77–92 stanowiska rzecznika generalnego w opinii 1/09).

²⁹ Art. 14 b obecnego projektu porozumienia.

38. W tym miejscu Służba Prawna Rady chciałaby zwrócić uwagę na rzecz następującą: w przeciwieństwie do projektu porozumienia przedłożonego Trybunałowi, w którym to projekcie mechanizm wydawania orzeczeń w trybie prejudycjalnym został określony na podobnych zasadach, jak zasady określone w Traktatach, obecny projekt porozumienia zawiera bezpośrednio odniesienie do art. 267 TFUE. Zmiana ta³⁰ uwypukla determinację umawiających się państw członkowskich, aby uznawać CSP za sąd odpowiedni do zwracania się do Trybunału Sprawiedliwości w taki sam sposób, w jaki sądy krajowe zwracają się do Trybunału na mocy art. 267 TFUE. Zmiana ta, wraz ze wspomnianym już usunięciem państw niebędących państwami członkowskimi UE z obecnego projektu porozumienia oraz ustanowieniem CSP jako sądu wspólnego wyłącznie dla państw członkowskich, ma na celu dostosowanie CSP do orzecznictwa Trybunału, zgodnie z którym: „... *nie ma uzasadnienia, dlaczego taki sąd, wspólny dla kilku państw członkowskich, nie miałby być uprawniony do przekazywania pytań do Trybunału w taki sam sposób, jak czynią to sądy lub trybunały tych państw członkowskich.*”³¹.
39. Można by przewidzieć, aby CSP wydawał się jeszcze lepiej zintegrowany z porządkiem prawnym Unii, przereklamowanie art. 14 b w taki sposób, by zachować jedynie proste odniesienie do art. 267 TFUE bez powtarzania w obecnym projekcie porozumienia tekstu tego artykułu.

Odpowiedzialność i rozliczalność państw członkowskich

40. Obecny projekt porozumienia podejmuje również w odpowiedni sposób kwestię podniesioną przez Trybunał dotyczącą ochrony praw jednostki na mocy prawa unijnego³². Zgodnie z obecnym projektem porozumienia wszelkie naruszenia prawa UE podlegają unijnym mechanizmom kontroli, a odpowiedzialność dzieli się między państwa członkowskie, które utworzyły wspólny sąd.

³⁰ Stanowi to istotną różnicę w porównaniu z sytuacją, którą Trybunał rozpatrywał w sprawie C-196/09, Paul Miles (zob. uwaga 24 powyżej), gdzie w akcie podstawowym nie było wzmianki o żadnym mechanizmie wydawania orzeczeń w trybie prejudycjalnym.

³¹ Parfums Christian Dior, sprawa C-337/95, 1997, Rec. I-6013, pkt 21–23.

³² Opinia 1/09, pkt 86.

41. Zgodnie z powyższym obecny projekt porozumienia jasno stwierdza, że w przypadku każdego naruszenia przez CSP obowiązku przekazania kwestii do Trybunału zgodnie z art. 267 TFUE umawiające się państwa członkowskie są wspólnie i solidarnie odpowiedzialne za szkody wynikające z naruszenia prawa unijnego przez CSP, zgodnie z unijnym prawem dotyczącym odpowiedzialności pozaumownej państw członkowskich za szkody spowodowane naruszeniem prawa unijnego przez ich sądy krajowe³³.
42. Ponadto w odniesieniu do odpowiedzialności umawiających się państw członkowskich w przypadku naruszenia przez CSP prawa unijnego w obecnym projekcie porozumienia wskazano, że działania CSP są bezpośrednio przypisywane każdemu poszczególnemu umawiającemu się państwu członkowskiemu, w tym do celów art. 258, 259 i 260 TFUE, oraz zbiorowo wszystkim umawiającym się państwom członkowskim³⁴.

F) Podsumowanie

43. Od wydania opinii 1/09 Trybunału Sprawiedliwości obecny projekt porozumienia został zmieniony, tak aby uwzględnić wątpliwość dotyczącą specjalnego związku Trybunału Sprawiedliwości z sądami krajowymi.
44. Z braku precedensów w orzecznictwie trudno jest całkowicie rozwiązać wątpliwości co do tego, czy zmiany, które zostały wprowadzone, są wystarczające, by Trybunał uznał obecny projekt porozumienia za zgodny z wydaną przez siebie opinią. W istocie, dopóki CSP będzie pozostawał formalnie odrębny od sądów krajowych, dopóty może być nadal uznawany przez Trybunał za naruszający „*samą istotę prawa ustanowionego przez Traktaty*”³⁵.
45. Z drugiej strony zaś wprowadzone zmiany bez wątpienia ustanawiają związki funkcjonalne między CSP a systemem sądownictwa w Unii. W tym względzie Służba Prawna Rady jest zdania, że wymagane przez Trybunał Sprawiedliwości gwarancje zostały obecnie zapewnione. Nie można jednak wykluczyć, że konieczne będą dalsze zmiany redakcyjne lub merytoryczne.

³³ Art. 14 c obecnego projektu porozumienia.

³⁴ Art. 14 d obecnego projektu porozumienia.

³⁵ Opinia 1/09, pkt 85.